

Marta du Vall

Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej w świetle polskiego prawa i statystyk

Głównym celem Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, przyjętej w dniu 6 kwietnia 2011 r., a udostępnionej do podpisu 11 maja 2011 roku w Stambule, jest harmonizacja tych części krajowych porządków prawnych, które dotyczą przemocy wobec kobiet oraz przemocy domowej. Jest to pierwszy akt prawny na szczeblu europejskim, który całościowo traktuje sprawę przeciwdziałania i zwalczania przemocy wobec kobiet, a także przemocy domowej. Konwencja uznaje, że przemoc wobec kobiet stanowi poważne naruszenie praw człowieka i jest formą dyskryminacji. Prace nad Konwencją trwały od 2009 roku, jej przyjęcie było jednak uwieńczeniem różnych innych prac nad tym problemem prowadzonych na forum Rady Europy przez blisko dwie dekady¹.

Konwencja sporządzona została w sposób typowy dla wielostronnych umów międzynarodowych z zakresu praw człowieka, a więc przy posłużeniu się wieloma pojęciami nieostrymi i klauzulami ogólnymi, tak aby możliwe było jej przyjęcie i wykonywanie przez państwa, w których funkcjonują różne systemy prawne i różna terminologia prawna. Konwencja została podpisana przez 32 państwa: Albanie, Andorę, Austrię, Belgię, Bośnię i Hercegowinę, Czarnogórę, Chorwację, Danię, Finlandię, Francję, Grecję, Hiszpanię, Holandię, Islandię, Litwę, Luksemburg, Macedonię, Malte, Monako, Niemcy, Norwegię, Polskę, Portugalie, Serbię, Słowację, Słowenię, Szwajcarię, Szwecję, Turcję, Ukrainę, Włochy i Wielką Brytanię. Do wejścia w życie konwencji konieczne jest jej ratyfikowanie, przyjęcie lub zatwierdzenie przez 10 sygnatariuszy, w tym przynajmniej przez 8 państw Rady Europy. Do dziś (stan na dzień 14 listopada 2013) 7 państw członkowskich Rady Europy ratyfikowało dokument, brakuje wiążących decyzji 3 krajów, aby dokument wszedł w życie².

Do szczegółowych celów konwencji należy zaliczyć: zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, eliminację wszelkich form dyskryminacji kobiet oraz wspieranie równości kobiet i mężczyzn, w tym poprzez wzmocnienie pozycji kobiet, stworzenie szeroko zakrojonych strategii na rzecz ochrony i wsparcia wszystkich ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, ochrona ofiar przemocy, skuteczne ściganie i karanie sprawców przemocy³. Harmonizacja przepisów prawa wynikająca z zapisów Konwencji objąć ma prawo i postępowanie karne, procedurę cywilną, przepisy dotyczące migracji i azylu. Konwencja przewiduje również działania mające na celu zmiany w świadomości społecznej oraz w programach powszechnego nauczania⁴.

Zjawisko przemocy możemy podzielić na przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną, a także zaniedbanie i zaniechanie, co dotyczy głównie osób zależnych, czyli nieletnich, starszych lub niepełnosprawnych fizycznie lub/i psychicznie. Kobiety, bez względu na wiek, są największą grupą doświadczającą każdego rodzaju przemocy (o czym więcej w dalszej części

¹ E. Zielińska, *Opinia dot. zakresu zobowiązań nałożonych na państwa strony przez Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, dostępna: http://rownetraktowanie.gov.pl/sites/default/files/opinia_3.pdf (11.11.2013).

² http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/default_en.asp (14.11.2013).

³ <http://rownetraktowanie.gov.pl/aktualnosci/konwencja-o-zapobieganiu-i-zwalczaniu-przemocy-wobec-kobiet-i-przemocy-domowej> (12.11.2013).

⁴ *Analiza Konwencji RE o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, dostępna: <http://www.ordoiuris.pl/analiza-konwencji-re-o-zapobieganiu-i-przeciwdzialaniu-przemocy-wobec-kobiet-i-przemocy-domowej.3203.analiza-prawna.html> (10.11.2013).

rozdziału). Dostępne polskie statystyki i badania bardzo często nie uwzględniają zmiennej „płeć”, przez co nie jest możliwe dokładne oszacowanie skali zjawiska przemocy wobec kobiet, a niektóre obszary, takie jak przemoc ekonomiczna czy seksualna, charakteryzują się bardzo fragmentarycznymi danymi⁵. Ze statystyk Niebieskiej Linii wynika, że rocznie ofiarą przemocy seksualnej pada 30 tysięcy polskich kobiet. Należy jednak mieć świadomość, że ta liczba może być nawet dwa razy większa, bo wiele ofiar zwyczajnie wstydzi zgłosić się na policję. Dodatkowym czynnikiem, który wywala w kobietach niechęć do takiego zawiadomienia jest to, że stają się one ofiarami swoich najbliższych. Aż 80 % wszystkich sprawców gwałtów jest wcześniej znanych kobiecie⁶.

Według dostępnych policyjnych statystyk⁷ w roku 2009 zgłoszono 1.816 zgwałceń. To nieco mniej niż rok wcześniej, kiedy w sprawach zgwałceń wszczęto o 225 postępowań karnych więcej. Jak możemy przeczytać na stronie Komendy Głównej, przestępstwa zgwałceń mają bardzo wysoką wykrywalność - w 2009 roku wyniosła ona 82,6 %. Do zgwałceń częściej dochodzi w miastach (72 % przestępstw) niż na wsiach (28 % przestępstw)

Jeśli chodzi o miejsca zgwałceń, to najczęściej do tego przestępstwa dochodzi w mieszkaniach i domach⁸.

Tabela 1. Wszczęte postępowania karne o zgwałcenie.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
styczeń	137	166	150	198	176	130
luty	138	132	125	151	141	112
marzec	153	138	164	154	117	154
kwiecień	151	166	152	146	145	137
maj	180	176	190	204	160	141
czerwiec	196	226	183	198	210	178
lipiec	191	211	209	174	205	199
sierpień	249	213	226	160	198	172
wrzesień	220	208	208	161	185	158
październik	172	169	213	184	174	166
listopad	178	167	216	153	161	130
grudzień	161	165	176	144	169	139

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/informacje/54891,Przestepstwa-zgwalcenia-statystyka-i-rady-prewencyjne.html>

Należy jednak mieć na uwadze fakt, że w Polsce oficjalnie odnotowuje się jedynie około 8% tego typu przestępstw. Pozostałe 90% to „ciemna liczba”⁹, dane dostępne po przeprowadzeniu badań

⁵ O. Borkowska, M. Płatek, *Skala przestępstwa zgwałceń w Polsce*, [w:] *Dość milczenia. Przemoc seksualna wobec kobiet i problem gwałtu w Polsce*, red. J. Piotrowska, A. Synakiewicz, Warszawa 2011, s. 10

⁶ A. Panuszko, „Chciałabym zgłosić usiłowanie gwałtu...”. *Policja: proszę przyjść jutro*, dostępne: <http://www.wprost.pl/ar/383677/Chcialabym-zglosic-usilowanie-gwaltu-Policja-prosze-przyjsc-jutro/?pg=1> (18.11.2013).

⁷ Dostępne są dane zamieszczone w roku 2010.

⁸ <http://statystyka.policja.pl/st/informacje/54891,Przestepstwa-zgwalcenia-statystyka-i-rady-prewencyjne.html> (28.11.2013).

wiktyimizacyjnych. Nie wiadomo, ile kobiet i mężczyzn pada ofiarą zgwałcenia w Polsce. Wiadomo natomiast, ile osób odważyło się złożyć wnioski o ściganie¹⁰.

„Przemoc w rodzinie” jest określeniem obowiązującym na gruncie polskiego prawa odnoszącym się do przestępstw, które Konwencja Rady Europy definiuje jako „przemoc domowa”. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna (jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary), siły są nierównomierne (w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą - ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy), narusza prawa i dobra osobiste (sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.), powoduje cierpienie i ból (sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody; doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony)¹¹.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w odbywa się w Polsce w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie, tj. sposób postępowania służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – od momentu zgłoszenia zdarzenia poprzez działania ukierunkowane na pomoc osobie dotkniętej przemocą w rodzinie oraz działania skierowane na osobę stosującą przemoc w rodzinie, a także sposób monitorowania sytuacji rodziny dotkniętej przemocą¹². Procedurę „Niebieskie Karty” oraz wzory formularzy określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245), wydane na podstawie art. 9d ust.5 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)¹³.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” na przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Zgodnie z przepisami ustawy w każdej gminie powinien powstać i funkcjonować zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, powołany przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Praca w zespołach interdyscyplinarnych stwarza możliwość tworzenia koalicji organizacji i służb o

---

⁹ Faktyczna przestępczość składa się z dwóch podstawowych wielkości – przestępczości ujawnionej oraz nieujawnionej, tzw. ciemnej liczby. Istotne znaczenie w określaniu rozmiaru tej ostatniej mają postawy obywateli wobec zjawiska przestępczości, zwłaszcza – ich gotowość do zgłaszania organom ścigania faktu popełnienia przestępstwa. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługują przyczyny uzasadniające niezawiadomianie właściwego organu ścigania o popełnionym przestępstwie, K. Witkowska-Rozpara, *Niezawiadomianie organów ścigania o fakcie popełnienia przestępstwa – badania wiktyimizacyjne*, dostępne: <http://www.edukacjaprawnicza.pl/artykuly/artikul/a/pokaz/c/artikul/art/niezawiadomianie-organow-scigania-o-fakcie-popelnienia-przestepstwa-badania-wiktyimizacyjne.html> (28.11.2013).

¹⁰ O. Borkowska, M. Płatek, op. cit., s. 12-13

¹¹ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy> (30.11.2013).

¹² *Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/ grupy robocze, a także realizacji procedury „Niebieskie Karty” w oparciu o rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”*, raport zrealizowany na zlecenie MPiPS przez Instytut Badawczy Millward Brown SMG/KRC, dostępne:

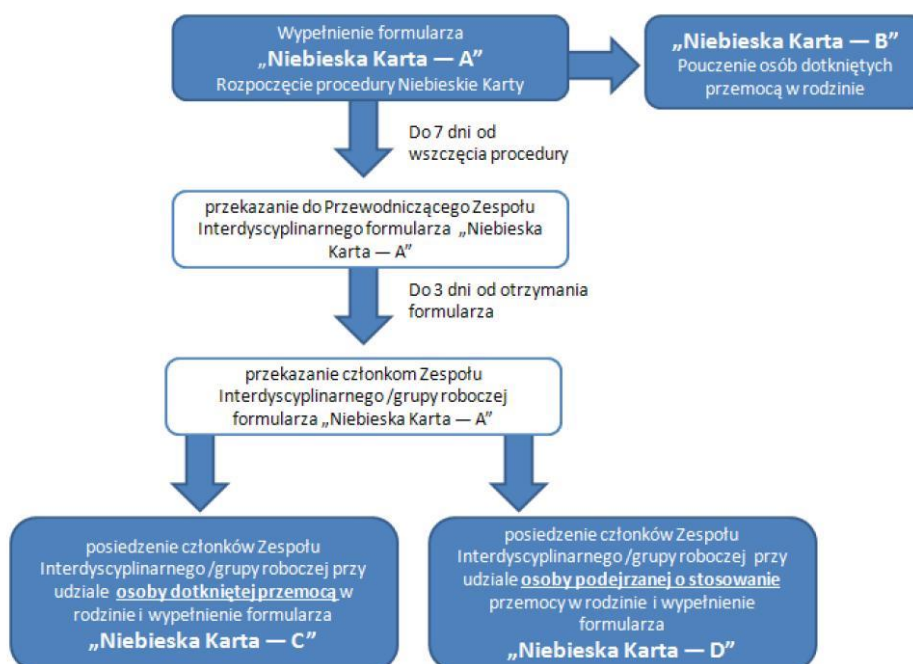
http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/public/1_NOWA%20STRONA/Przemoc%20w%20rodzinie/2013/RAPORT_Z_BADAN_FUNKCYJONOWANIE_ZI_GR_I_REALIZACJA_NK.pdf (30.11.2013).

¹³ Dokumenty źródłowe dostępne pod adresem: <http://www.mpips.gov.pl/archiwum-projekty-aktow-prawnych/archiwum-projekty-rozporzadzen-i-zarzadzen/przeciwdzialanie-przemocy/rozporzadzenie-rady-ministrow-w-sprawie-procedury-niebieskie-karty-oraz-wzorow-formularzy-niebieska-karta/> (28.11.2013).

charakterze strategicznym, współdziałania przy prowadzeniu oddziaływań interwencyjnych i pomocowych, uwzględniającego różne perspektywy widzenia przedmiotowych spraw (medycznego, prawnego, psychologicznego, społecznego, etycznego). Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach¹⁴. W ramach procedury „Niebieskie Karty” członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej:

1. Udzielają pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
2. Podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań;
3. Zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej;
4. Opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, i jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych; indywidualny plan pomocy obejmuje ogół działań podejmowanych przez tę osobę w celu poprawy sytuacji życiowej tej osoby oraz jej rodziny. Indywidualny plan pomocy może ulegać zmianie w zależności od jej potrzeb i sytuacji;
5. Rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań¹⁵.

Schemat 1. Przebieg procedury „Niebieska karta”.

Źródło: <http://www.niebieskalinia.kujawsko-pomorskie.pl/niebieska-karta,56,11.html>

W system rejestracji statystycznej dotyczącej działań podjętych przez Policję w procedurze „Niebieskie Karty”, liczba ofiar przemocy domowej w roku 2012 jest bliska 80 tysiącom¹⁶. Dane

¹⁴ *Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie...*, op. cit.

¹⁵ *ibidem*

policyjne dotyczące przemocy w rodzinie za pierwsze półrocze 2013 roku są bardzo zbliżone. Według Policji jest to dowód na to, że procedura „Niebieska Karta” jest realizowana skutecznie, dzięki czemu ofiary nie są pozbawione pomocy z zewnątrz¹⁷. Jednocześnie nasuwa się refleksja, że te same statystyki dowodzą, że mimo wdrożenia procedur mających ograniczyć przemoc domową w rzeczywistości niewiele się zmienia.

Tabela 2. Statystyka policyjna – przemoc w rodzinie.
Liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty”
w 2012 roku wyłącznie przez Policję

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	51 292 (w tym 44 146 wszczynających procedurę i 7 146 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
Ogólna liczba ofiar przemocy	76 993
Liczba ofiar - kobiet	50 241
Liczba ofiar - mężczyzn	7 580
Liczba ofiar - małoletnich	19 172
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	51 531
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	3 522
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	47 728
Liczba podejrzewanych sprawców - nieletnich	281
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	31 387
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - kobiety	1 005
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu mężczyźni	30 333
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - nieletni	49
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	527

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

¹⁶ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html> (29.11.2013.)

¹⁷ <http://statystyka.policja.pl/st/informacje/91165,Przeciwno-przemocy-domowej-dane-za-polrocze-2013.html> (29.11.2013.)

Tabela 3. Statystyka policyjna – przemoc domowa.
Dane liczbowe dotyczą pierwszego półrocza 2013 r.

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	27 708 (w tym 23 259 wszczynających procedurę i 4 449 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
Ogólna liczba ofiar przemocy	40 131
Liczba ofiar - kobiet	26 623
Liczba ofiar - mężczyzn	4 265
Liczba ofiar - małoletnich	9 243
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	27 846
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	2 089
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	25 643
Liczba podejrzewanych sprawców - nieletnich	114
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	16 873
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - kobiety	529
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu mężczyźni	16 324
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - nieletni	20
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	260

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/informacje/91165,Przeciwno-przemocy-domowej-dane-za-polrocze-2013.html>

Zgodnie z opinią Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zwalczanie przemocy domowej wobec kobiet”¹⁸ (Bruksela 2012) ofiarami przemocy są najczęściej kobiety: 45% kobiet w UE deklaruje, że co najmniej raz padło ofiarą przemocy ze względu na płeć; 40-45% kobiet doświadczyło molestowania seksualnego w pracy. Szacuje się, że w Europie w wyniku przemocy ze względu na płeć codziennie umiera 7 kobiet. Z przeprowadzonych w 2010 r. badań Eurobarometru

¹⁸ Raport dostępny pod linkiem: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm> (13.11.2013).

wynika, że zjawisko przemocy wobec kobiet jest znane obywatelom (98% badanych) i bardzo częste (co czwarta osoba zna kobietę będącą ofiarą przemocy domowej, a co piąta zna sprawcę przemocy)¹⁹.

W Preambule Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej czytamy:

potępiając wszelkie formy przemocy wobec kobiet i przemocy domowej;

uznając, że realizacja równouprawnienia kobiet i mężczyzn de jure i de facto stanowi kluczowy element zapobiegania przemocy wobec kobiet;

uznając, że przemoc wobec kobiet jest manifestacją nierównego stosunku sił pomiędzy kobietami a mężczyznami na przestrzeni wieków który doprowadził do dominacji mężczyzn nad kobietami i dyskryminacji tych ostatnich, a także uniemożliwił pełną poprawę sytuacji kobiet;

uznając strukturalny charakter przemocy wobec kobiet za przemoc ze względu na płeć, oraz fakt, że przemoc wobec kobiet stanowi jeden z podstawowych mechanizmów społecznych, za pomocą którego kobiety są spychane na podległą wobec mężczyzn pozycję;

uznając, z najwyższą troską, że kobiety i dziewczęta są często narażone na poważne formy przemocy takie jak: przemoc domowa, molestowanie seksualne, gwałt, małżeństwo z przymusu, tak zwane „przestępstwa w imię honoru” i okaleczanie narządów płciowych, które stanowią poważne naruszenie praw człowieka wobec kobiet i dziewcząt i główną przeszkodę w osiągnięciu równouprawnienia kobiet i mężczyzn;

zauważając, że stale łamanie praw człowieka podczas konfliktów zbrojnych, dotyczące ludność cywilną, przede wszystkim kobiety, przybierające formę systematycznego stosowania na szeroką skalę gwałtów oraz przemocy seksualnej, powoduje eskalację przemocy ze względu na płeć zarówno w trakcie konfliktu, jak i po jego zakończeniu;

uznając, że kobiety i dziewczęta są bardziej niż mężczyźni narażone na przemoc ze względu na płeć;

uznając, że przemoc domowa dotyka kobiety w większym stopniu, oraz że mężczyźni mogą również być jej ofiarami;

uznając, że dzieci są ofiarami przemocy domowej, również jako świadkowie przemocy w rodzinie;

dążąc do stworzenia Europy wolnej od przemocy wobec kobiet i przemocy domowej²⁰.

Przemoc ze względu na płeć w świetle Konwencji ma strukturalny charakter i wynika z historycznie nierównych relacji władzy między kobietami a mężczyznami, które doprowadziły do dominacji mężczyzn i podporządkowania kobiet. Artykuł 6 Konwencji brzmi: *Strony podejmują się uwzględnienia perspektywy płci społeczno-kulturowej we wdrażaniu i ocenie wpływu zapisów niniejszej konwencji oraz promowania i skutecznego wdrażania polityki równouprawnienia pomiędzy kobietami a mężczyznami oraz wzmocnienia pozycji kobiet²¹.*

Eleonora Zielińska w swojej opinii przytacza niezwykle istotne wyjaśnienie pojęć *gender violence* lub *gender based violence*, która obejmuje wszelkie formy przemocy, podtrzymujące lub wykorzystujące dychotomię pomiędzy kobietą i mężczyzną w celu zapewnienia istnienia podporządkowania (subordynacji) i niższości kobiet, jak również wszystkiego, co jest łączone z

¹⁹ <http://rownetraktowanie.gov.pl/aktualnosci/konwencja-o-zapobieganiu-i-zwalczaniu-przemocy-wobec-kobiet-i-przemocy-domowej> (11.11.2013).

²⁰ Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, dostępna: http://ms.gov.pl/Data/Files/_public/ppwr/akty_prawne/miedzynarodowe/konwencja-re-o-zapobieganiu-i-zwalczaniu-przemocy-wobec-kobiet-i-przemocy-domowej.pdf (11.11.2013).

²¹ Ibidem.

rodzajem żeńskim lub kobiecością²². Wyraźnie uwidacznia się, iż konwencja uznaje, że kobiety i dziewczęta są narażone na przemoc ze względu na płeć bardziej niż mężczyźni, ale ma być zastosowana do wszystkich ofiar przemocy domowej, niezależnie od płci. Tym samym niewłaściwym jest traktowanie jej jako dyskryminującej mężczyzn, co robią przeciwnicy ratyfikacji, którzy uważają specjalne traktowanie tylko jednej z poszkodowanych grup osób oraz wyżej wskazane okoliczności za przejaw celowej realizacji, według nich wrogiego, politycznego programu *gender mainstreaming*²³. Jednocześnie organizacje optujące za ratyfikacją uważają, że należy jednoznacznie stwierdzić i przestać udawać, że przemoc jest bezpłciowa i że stereotypowe podejście do płci nie ma wpływu na przemoc domową.

Warto zauważyć, że na gruncie polskiego prawa ustawodawca nie widzi powodu do ochrony wyłącznie kobiet w stosunku do ataków ze strony mężczyzn, dlatego w kodeksie karnym używane są ogólne wyrażenia jak „inna osoba”, na przykład artykuł 197 Kodeksu Karnego brzmi:

§ 1. *Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.*

§ 2. *Jeżeli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.*

§ 3. *Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia:*

1) *wspólnie z inną osobą,*

2) *wobec małoletniego poniżej lat 15,*

3) *wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.*

§ 4. *Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1-3 działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5²⁴.*

Artykuł 197 KK jest neutralny płciowo, tzn. udziela identycznej ochrony kobietom i mężczyznom, bez względu na zaburzenia związane z identyfikacją płci (transseksualizm) bądź nieprawidłowości w zakresie budowy i rozwoju narządów płciowych (hermafrodytyzm)²⁵.

Należy podkreślić z całą stanowczością, iż Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej nie stanowi novum jeśli chodzi o dokumenty prawa międzynarodowego (o czym była mowa w rozdziale wcześniejszym), w kontekście zobowiązania państw członkowskich do promowania zmian w społecznych i kulturowych wzorcach zachowań kobiet i mężczyzn w celu wykorzenia uprzedzeń, zwyczajów opartych na pojęciu niższości kobiet lub na stereotypowych rolach kobiet i mężczyzn. Już w Preambule znajdziemy stosowane odwołanie się do międzynarodowych aktów prawnych:

przywołując Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (CTES nr 5, 1950) oraz jej protokoły, Europejską kartę społeczną (CETS nr 35, 1961, zmieniona w 1996, CETS nr 163), Konwencję Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi (CETS nr 197, 2005) oraz Konwencję Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych (CETS nr 201, 2007);

przywołując następujące rekomendacje Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Rady Europy: rekomendację Rec (2002)5 o ochronie kobiet przed przemocą, rekomendację Rec (2007)17 o

²² E. Zilelińska, op. cit.

²³ Analiza Konwencji RE o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, op. cit.

²⁴ Kodeks karny, Dz.U. 1997 Nr 88, poz. 553

²⁵ J. Warylewski, *Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności*, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 117-221*, red. A. Wąsek, Warszawa 2010, dostępne: sip.legalis.pl

standardach i mechanizmach dotyczących równouprawnienia płci, rekomendację Rec (2010)10 o roli mężczyzn i kobiet w zapobieganiu konfliktom i ich rozwiązywaniu oraz w tworzeniu pokoju, a także inne istotne rekomendacje;

biorąc pod uwagę rosnący zbiór orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które wyznacza istotne standardy na polu przemocy wobec kobiet;

uwzględniając Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych (1966), Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (1966), Konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet („CEDAW”, 1979) i protokół fakultatywny do niej (1999), a także ogólną Rekomendację nr 19 Komitetu CEDAW w sprawie przemocy wobec kobiet, Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka (1989) i protokoły fakultatywne do niej (2000). oraz Konwencję Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (2006);

uwzględniając Rzymski statut Międzynarodowego Trybunału Karnego (2002);

przywołując podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego, w szczególności konwencję genewską (IV) związaną z ochroną osób cywilnych w czasie wojny (1949) oraz protokoły dodatkowe nr 1 i 2 do niej (1997)²⁶.

Podobnie sprawa wygląda jeżeli chodzi o uwzględnianie w materiałach dydaktycznych na wszystkich poziomach edukacji takich kwestii jak równość pomiędzy kobietami i mężczyznami, niestereotypowe role płci, wzajemny szacunek. Wszystkie te kwestie są poruszone w wielu innych aktach prawnych. W prawie europejskim należy zwrócić uwagę choćby na dwa Zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy: Nr 11 z 2000 r. w sprawie działania przeciwko handlowi istotami ludzkimi w celu ich seksualnego wykorzystania oraz Nr 16 z 2001 r. w sprawie ochrony dzieci przed seksualnym wykorzystaniem. Wynikające z zaleceń zobowiązanie poszczególnych rządów dotyczą m.in. prowadzenia edukacji seksualnej i kampanii ostrzegawczych²⁷.

Artykuł 12 Konwencji określający ogólne zobowiązania stron obliguje je do podejmowania działań niezbędnych *do promowania zmian wzorców społecznych i kulturowych dotyczących zachowania kobiet i mężczyzn w celu wykorzenia uprzedzeń, zwyczajów, tradycji oraz innych praktyk opartych na idei niższości kobiet lub na stereotypowym modelu roli kobiet i mężczyzn, dalej do zagwarantowania, że kultura, zwyczaje, religia, tradycja czy tzw. „honor” nie będą uznawane za usprawiedliwienie dla wszelkich aktów przemocy objętych zakresem niniejszej Konwencji* i w końcu do podejmowania działań niezbędnych *do promocji programów i inicjatyw na rzecz wzmocnienia pozycji kobiet*²⁸. Warto wspomnieć, że w polskich dokumentach rządowych można znaleźć bardzo zbliżone sformułowania, choćby w Krajowym Programie Działań na Rzecz Kobiet²⁹ przyjętym przez Rząd RP w 2003 roku, gdzie możemy przeczytać, że przemoc wobec kobiet jest przejawem historycznej nierówności sił w stosunkach pomiędzy kobietami a mężczyznami, która doprowadziła do zdominowania i dyskryminacji kobiet przez mężczyzn oraz stanowi barierę dla pełnego awansu kobiet.

Artykuł 14 Konwencji o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej wyraźnie wskazuje, iż *w uzasadnionych przypadkach Strony podejmują działania konieczne do wprowadzenia do oficjalnych programów nauczania na wszystkich poziomach edukacji materiałów szkoleniowych dostosowanych do zmieniających się możliwości osób uczących się, dotyczących*

²⁶ Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu..... op. cit.

²⁷ J. Warylewski, *Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności*, op. cit.

²⁸ Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu..... op. cit.

²⁹ Krajowy Program Działań na Rzecz Kobiet - II etap wdrożeniowy na lata 2003 – 2005, dostępny:

<http://rownosc.info/customers/rownosc/web/attachments/024b9331a611951c6d08490e0b68c6e1b5c03bdf.pdf>

*równouprawnienia kobiet i mężczyzn, niestereotypowych ról przypisanych płciom, wzajemnego szacunku, rozwiązywania konfliktów w relacjach międzyludzkich bez użycia przemocy, a także dotyczących przemocy wobec kobiet ze względu na płeć oraz prawa do nienaruszalności osobistej*³⁰.

Jak czytamy w opinii Piotra Czarnego z Biura Analiz Sejmowych: *nauczanie to rozumieć należy wyłącznie jako informowanie o różnorodności ról, zachowań i działań podejmowanych przez kobiety i mężczyzn*³¹. Podkreślenia wymaga również fakt, iż nie chodzi tu o *niestereotypowe role płci rozumiane w kategoriach biologicznych, w angielskim tekście autentycznym mowa bowiem o non-stereotyped gender roles (a nie non-stereotyped sex roles)*. Chodzi tu więc o *przekazywanie w placówkach oświatowych wiedzy na temat społeczno-kulturowych postaw, które społeczeństwo uznaje za właściwe dla kobiet i mężczyzn, choć nie odpowiadają one ich stereotypowi. Konstytucyjna ochrona małżeństwa i rodziny nie może być rozumiana jako zakaz informowania w szkołach o różnorodności postaw życiowych kobiet i mężczyzn, zwłaszcza w sytuacji, jeżeli postawy te są uznawane za prawnie dopuszczalne w Polsce czy w innych państwach*³².

Konwencja składa się z Preambuły, 81 artykułów oraz załącznika „Przywileje i immunitety”. Artykuły są ujęte w XII rozdziałach:

Rozdział I – Cele, definicje, równouprawnienie i niedyskryminacja, postanowienia ogólne (artykuły 1-6);

Rozdział II – Zintegrowane strategie polityczne i gromadzenie danych (artykuły 7-11);

Rozdział III – Profilaktyka (artykuły 12- 17);

Rozdział IV – Ochrona i wsparcie (artykuły 18 – 28);

Rozdział V – Prawo materialne (artykuły 29 – 48);

Rozdział VI – Wykrywanie, ściganie, procedury prawne i środki ochronne (artykuły 49 – 58);

Rozdział VII – Migracja i azyl (artykuły 59 – 61);

Rozdział VIII – Współpraca międzynarodowa (artykuły 62 – 65);

Rozdział IX – Mechanizm monitorujący (artykuły 66 – 70);

Rozdział X – Związek z innymi instrumentami międzynarodowymi (artykuł 71);

Rozdział XI – Zmiany Konwencji (artykuł 72);

Rozdział XII – Postanowienia końcowe (artykuły 73 – 81).

Polska wersja, która została przygotowana na zlecenie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów liczy 48 stron i jest dostępna, między innymi, na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości³³. Na stronie Pełnomocniczki Rządu do Spraw Równego Traktowania³⁴ znajdziemy dokument 26 stronicowy, którego zgodność z oryginałem poświadcza przedstawicielka Biura Pełnomocniczki. W sieci znaleźć można również zestawienie uwag zgłoszonych podczas konsultacji międzyresortowych do dokumentów związanych z ratyfikacją Konwencji³⁵.

„Przemoc wobec kobiet” zgodnie z zapisami Konwencji *rozumie się jako naruszenie praw człowieka oraz formę dyskryminacji kobiet, w tym wszelkie akty przemocy ze względu na płeć, które prowadzą lub mogą prowadzić do fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej szkody lub cierpienia kobiet, w tym również groźby takich aktów, sytuacje przymusu lub arbitralnego pozbawienia wolności, zarówno w życiu publicznym, jak i prywatnym. Natomiast „przemoc domowa” oznacza wszelkie akty fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej przemocy występujące*

³⁰ Ibidem.

³¹ A. Czarny, op. cit.

³² Ibidem.

³³ Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu... op, cit.

³⁴ http://rownetraktowanie.gov.pl/sites/default/files/tlumaczenie_konwencji_cahvio_210_pl_2_2.pdf (11.11.2013).

³⁵ bip.kprm.gov.pl/download/75/8880/Tabelauwagi.pdf (11.11.2013).

w rodzinie lub gospodarstwie domowym lub pomiędzy byłymi lub obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie (artykuł 3 Konwencji). Szczegółowe przypadki przemocy wobec kobiet i przemocy domowej zostały rozpisane kolejno w artykułach od 33 do 42 Konwencji. Kwestie te w polskim porządku prawnym reguluje przede wszystkim Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie³⁶ oraz Kodeks karny w artykułach: 197. [Zgwałcenie], 198. [Wykorzystanie bezradności, upośledzenia], 199. [Nadużycie zależności], 207. [Znęcanie się], 217. [Naruszenie nietykalności]. Należy stwierdzić, że polskie regulacje prawne w wyżej wymienionym zakresie w wysokim stopniu spełniają oczekiwania konwencji. Polski ustawodawca przemoc w rodzinie rozumie jako *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*³⁷.

Nowością w naszym porządku prawnym, ale obowiązującą już od lutego 2011 roku jest przestępstwo stalkingu, tj. uporczywego nękania (art. 190a KK). Konwencja wyraźnie wskazuje na istotę i niebezpieczeństwo wynikające z działań przestępczych tego rodzaju w artykule 34. Nękanie godzi w szereg dóbr prawnych, co powoduje złożoność przedmiotu ochrony. Jest nim wolność od zastraszania oraz prawo do prywatności i życia własnym życiem, układanym według własnej woli. Przedmiotem ochrony jest także wolność w zakresie swobodnego dysponowania swoim wizerunkiem i innymi danymi osobowymi, a więc wolność w zakresie samodecydowania o wykorzystaniu informacji o swoim życiu osobistym³⁸. Według policyjnych statystyk w półroczu 2012 roku z artykułu 190a KK zostało wszczętych łącznie 2085 postępowań karnych³⁹.

Istotną zmianę, z którą polski rząd już się zmierzył i podjął kroki ustawodawcze, wprowadza artykuł 18 Konwencji. Określa on ogólne zobowiązania w zakresie podejmowania koniecznych środków prawnych lub innych działań mających na celu ochronę wszystkich ofiar przed kolejnymi aktami przemocy, co niezwykle istotne *świadczanie usług nie jest zależne od chęci ofiary do wniesienia oskarżenia lub zeznawania przeciwko sprawcy*⁴⁰. Dotychczas polskie prawo przewidywało ściganie wielu przestępstw mających znamiona przemocy na tle seksualnym na wniosek pokrzywdzonej/go. W doktrynie znajdziemy uzasadnienie, iż ten tryb ściganie przestępstw stanowi ustawowy wyraz doceniania interesu indywidualnego. Tryb wnioskowy, podobnie jak i tryb prywatnoskargowy, ma być odpowiedzią na konieczność rozwiązania kolizji między interesem społecznym a indywidualnym. Przyjęto założenie, że motywy zaniechania działań mających doprowadzić sprawcę czynu przed oblicze wymiaru sprawiedliwości mogą być bardzo zróżnicowane⁴¹. W tym samym kontekście, tj. różnych przyczyn, które powodują, że ofiary nie składają doniesień Konwencja wprowadza obligatoryjny obowiązek ścigania przestępstw przeciwko wolności seksualnej, widząc w takim rozwiązaniu skuteczną metodą zapobiegania samym czynom karalnym, jak i podniesienia liczby osób skazanych w tego typu sprawach. Organizacje broniące praw człowieka od lat domagają się, by państwo nie traktowało zgwałcenia jak prywatnej sprawy osoby poszkodowanej. Ich zdaniem, między innymi, zgwałcenie powinno być ścigane z urzędu, bo jest

³⁶ Dz. U. Nr 180, poz. 1493

³⁷ Art. 2, Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz. U. Nr 180, poz. 1493.

³⁸ J. Kosonoga, *Uporczywe nękanie*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. Stefański, Warszawa 2013, dostępne: sip.legalis.pl

³⁹ <http://statystyka.policja.pl/st/informacje/79384.Przestępstwa-stalkingu-w-polroczu-2012.html> (29.11.2013).

⁴⁰ Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu... op. cit

⁴¹ J. Warylewski, *Ściganie na wniosek*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. Stefański, Warszawa 2013, dostępne: sip.legalis.pl

poważnym przestępstwem, a nie z tego powodu, że należy okazywać współczucie i wsparcie ofiarom. Gwałt to nie prywatna sprawa ofiary. Trzeba w nim widzieć czyn, który – podobnie jak dzieje się to w przypadku zabójstwa, napadu, pobicia czy przemocy w rodzinie – wymiar sprawiedliwości ma obowiązek ścigać i karać⁴².

W lipcu 2013 roku Prezydent RP podpisał nowelizację przepisów karnych dotyczących wszczynania śledztw o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej. Tym samym postępowania będą wszczynane z urzędu. Dotyczy to przestępstw: zgwałcenia, nadużycia stosunku zależności lub wykorzystania krytycznego położenia oraz wykorzystania bezradności innej osoby lub jej upośledzenia umysłowego w celu doprowadzenia do obcowania płciowego⁴³. Zmianie uległy również procedury prawne w odniesieniu do ofiar gwałtów. Chodzi o sposób przesłuchiwanie w prokuraturze, pomoc psychologa oraz rezygnację ze składania zeznań na policji. Na to również zwraca uwagę Konwencja w artykule 15, który obliguje strony do zapewnienia lub zorganizowania odpowiednich szkoleń *dla osób zawodowo zajmujących się ofiarami lub sprawcami wszelkich aktów przemocy objętych zakresem niniejszej Konwencji. Takie szkolenia dotyczą profilaktyki oraz wykrywania takich aktów przemocy, a także równouprawnienia kobiet i mężczyzn, potrzeb i praw ofiar przemocy oraz sposobów zapobiegania wtórnej wiktymizacji*⁴⁴.

Rozdział IX Konwencji poświęcony jest mechanizmowi monitorowania. Ustanawia grupę ekspertów ds. przeciwdziałania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Group of experts on action against violence against women and domestic violence, GREVIO). Zgodnie z zapisami artykułu 66 Konwencji *liczba członków GREVIO będzie wynosić nie mniej niż 10 i nie więcej niż 15 osób, z zachowaniem równowagi płci społeczno-kulturowej i równowagi geograficznej, a także z uwzględnieniem interdyscyplinarnej wiedzy specjalistycznej*⁴⁵. W ramach monitoringu Strony Konwencji dostarczają raporty na temat podjętych działań prawnych oraz innych niezbędnych kroków, prowadzących do wprowadzenia w życie postanowień Konwencji. GREVIO natomiast dokonuje ich analizy oraz ewaluacji działań podejmowanych przez Strony Konwencji. GREVIO będzie mógł również dokonywać wizytacji, po których przygotowany zostanie projekt raportu na temat wprowadzania postanowień Konwencji w danym kraju oraz sposobów rozwiązywania zidentyfikowanych problemów. Projekt, po zasięgnięciu opinii Stron Konwencji zostaje przyjęty przez GREVIO. Oprócz zwykłej procedury oceny, GREVIO będzie miał możliwość wydawania specjalnych raportów, w przypadku uzyskania wiarygodnej informacji wskazujących na sytuację, która wymaga natychmiastowej uwagi⁴⁶.

Podsumowując wydaje się zasadnym zauważyć, że Konwencja zawiera wiele przydatnych postanowień, które mogą skutecznie pomóc ofiarom przemocy. Jednocześnie należy zauważyć, że wiele z tych postanowień jest już zawartych w krajowych porządkach prawnych większości państw członkowskich Rady Europy. Nie zmienia to faktu, iż mimo równościowych uregulowań legislacyjnych prawa kobiet ciągle nie są w Polsce powszechnie identyfikowane jako prawa człowieka. Wynika to przede wszystkim z wieloletnich zaniedbań i braku debaty publicznej nad rozumieniem zagadnień praw człowieka. To co oburza przeciwników, a jest równocześnie kluczowe i podstawowe dla zwolenników Konwencji zawarte jest już w jej preambule i w pierwszych kilkunastu artykułach (m.in. artykuł 3, 12, 13, 14 i 18). Za główny problem należy uznać język, jakim dokument

⁴² S. Duda, *Gwałt bez krzywdy*, „W punkt” nr 4, dostępne: <http://magazynwpunkt.pl/teksty/gwaltbezwinny.php> (20.11.2013).

⁴³ *Gwałty będą ścigane z urzędu. Komorowski podpisał nowelizację*, dostępne: <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/gwalty-beda-scigane-z-urzedu-komorowski-podpisal-nowelizacje,338481.html> (14.11.2013).

⁴⁴ Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu.... op. cit.

⁴⁵ Ibidem.

⁴⁶ *Analiza Konwencji RE o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, op. cit.

jest napisany. Jak zaznaczono na początku Konwencja sporządzona została w sposób typowy dla wielostronnych umów międzynarodowych z zakresu praw człowieka, a więc przy posłużeniu się wieloma pojęciami nieostrymi, co powoduje iż łatwo jest przenieść spór o ratyfikację dokumentu z poziomu merytorycznego na światopoglądowy.

Przeprowadzona analiza potwierdza, że w polskim systemie prawnym kluczowe dla ograniczenia przemocy wobec kobiet i przemocy w rodzinie przepisy już obowiązują. Tym co wymaga szczególnej uwagi jest podniesienie świadomości społeczeństwa w kwestii przestrzegania praw kobiet i zasady równości płci. W polskim społeczeństwie silnie ugruntowane są bowiem tradycyjne, patriarchalne stereotypy dotyczące roli kobiety i mężczyzny w rodzinie i w życiu publicznym. W ich rezultacie, m.in. przemoc wobec kobiet i przemoc domowa ciągle jeszcze nie budzi zdecydowanego społecznego sprzeciwu. Stąd waga Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej jest szczególna, gdyż ujmuje ona kwestie przemocy nie tylko w perspektywie prawnej, ale i społeczno-kulturowej.

Streszczenie:

Założeniem opracowania było przybliżenie treści, celów i podstawowych mechanizmów monitorujących procesy ochrony ofiar przemocy zawartych w Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. W rozdziale czytelnik znajdzie informację dotyczące wybranych, dostępnych polskich statystyk dotyczących przestępstw mieszczących się w zakresie nowej europejskiej regulacji. Autorka poddała analizie główne założenia Konwencji i odniosła zobowiązania nakładane przez Radę Europy do obowiązujących w Polsce przepisów prawnych, co w rezultacie pozwoliło na stwierdzenie, iż w polskim systemie prawnym kluczowe dla ograniczenia przemocy wobec kobiet i przemocy w rodzinie przepisy już obowiązują. Waga Konwencji Rady Europy jest jednak szczególna, gdyż ujmuje ona kwestie przemocy nie tylko w perspektywie prawnej, ale i społeczno-kulturowej. Tym samym wyraźnie wskazuje, że szczególnej uwagi wymagają działania zmierzające do podniesienia świadomości społeczeństwa w kwestii przestrzegania praw kobiet i zasady równości płci.

Słowa kluczowe: przemoc w rodzinie, przemoc wobec kobiet, przestępstwa seksualne, artykuły konwencji, kodeks karny, dane statystyczne.

Bibliografia:

Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, dostępna: http://ms.gov.pl/Data/Files/_public/ppwr/akty_prawne/miedzynarodowe/konwencja-re-o-zapobieganiu-i-zwalczaniu-przemocy-wobec-kobiet-i-przemocy-domowej.pdf

Kodeks Karny, Dz.U. 1997 Nr 88, poz. 553

Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz. U. Nr 180, poz. 1493.

Analiza Konwencji RE o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, dostępna: <http://www.ordoiuris.pl/analiza-konwencji-re-o-zapobieganiu-i-przeciwdzialaniu-przemocy-wobec-kobiet-i-przemocy-domowej,3203,analiza-prawna.html>

Czarny P., *Opinia prawna w sprawie zgodności z Konstytucją RP Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, dostępna: http://rownetraktowanie.gov.pl/sites/default/files/opinia_4.pdf

Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/ grupy robocze, a także realizacji procedury „Niebieskie Karty” w oparciu o rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, raport zrealizowany na zlecenie MPiPS przez Instytut Badawczy Millward Brown SMG/KRC, dostępne: http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1_NOWA%20STRONA/Przemoc%20w%20rodzinie/2013/RAPORT_Z_BADAN_FUNKCJONOWANIE_ZI_GR_I_REALIZACJA_NK.pdf

Dość milczenia. Przemoc seksualna wobec kobiet i problem gwałtu w Polsce, red. J. Piotrowska, A. Synakiewicz, Warszawa 2011.

Duda S., *Gwałt bez krzywdy*, „W punkt” nr 4/ 2013, dostępne: <http://magazynwpunkt.pl/teksty/gwaltbezwinny.php>

Gwałty będą ścigane z urzędu. Komorowski podpisał nowelizację, dostępne: <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/gwalty-beda-scigane-z-urzedu-komorowski-podpisal-nowelizacje,338481.html>

Kosonoga J., *Uporczywe nękanie*, [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. R. Stefański, Warszawa 2013, dostępne: sip.legalis.pl

Krajowy Program Działań na Rzecz Kobiet - II etap wdrożeniowy na lata 2003 – 2005, dostępny: <http://rownosc.info/customers/rownosc/web/attachments/024b9331a611951c6d08490e0b68c6e1b5c03bdf.pdf>

Panuszko A., *„Chciałabym zgłosić usiłowanie gwałtu...”. Policja: proszę przyjść jutro*, dostępne: <http://www.wprost.pl/ar/383677/Chcialabym-zglosic-usilowanie-gwaltu-Policja-prosze-przyjsc-jutro/?pg=1>

Warylewski J., *Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności*, [w:] „Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 117-221” red. A. Wąsek, Warszawa 2010, dostępne: sip.legalis.pl

Warylewski J., *Ściganie na wniosek*, [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. R. Stefański, Warszawa 2013, dostępne: sip.legalis.pl

Witkowska-Rozpara K., *Niezawiadamianie organów ścigania o fakcie popełnienia przestępstwa – badania wiktyimizacyjne*, dostępne: <http://www.edukacjaprawnicza.pl/artykuly/artykul/a/pokaz/c/artykul/art/niezawiadamianie-organow-scigania-o-fakcie-popelnienia-przestepstwa-badania-wiktyimizacyjne.html>

Zielińska E., *Opinia dot. zakresu zobowiązań nałożonych na państwa strony przez Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, dostępna: http://rownetraktowanie.gov.pl/sites/default/files/opinia_3.pdf

Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej w świetle polskiego prawa i statystyk – pre-print

<http://rownetraktowanie.gov.pl/aktualnosci/konwencja-o-zapobieganiu-i-zwalczaniu-przemocy-wobec-kobiet-i-przemocy-domowej>

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/default_en.asp

<http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm>

<http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy>

<http://www.mpips.gov.pl/archiwum-projekty-aktow-prawnych-/archiwum-projekty-rozporzadzen-i-zarzadzen/przeciwdzialanie-przemocy/rozporzadzenie-rady-ministrow-w-sprawie-procedury-niebieskie-karty-oraz-wzorow-formularzy-niebieska-karta/>

<http://statystyka.policja.pl/st/informacje/54891,Przestępstwa-zgwałcenia-statystyka-i-rady-prewencyjne.html>

<http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

<http://statystyka.policja.pl/st/informacje/79384,Przestępstwa-stalkingu-w-polroczu-2012.html>

<http://statystyka.policja.pl/st/informacje/91165,Przeciwno-przemocy-domowej-dane-za-polroczu-2013.html>